

Lu Xun'ün "Saçın Hikâyesi" Öyküsünün Çevirisi ve Değerlendirilmesi Translation and Evaluation of Lu Xun's Story "The Story of Hair"

Araştırma Makalesi / Research Article

Selma BAŞKAN* Gülsüm BOZDAĞ**

* Misafir Dr. Öğr. Gör., İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İzmir, Türkiye, e-posta: baskan.selma@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1249-615X

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Doğu Dilleri Edebiyatları Anabilim Dalı, Çin Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye, e-posta: acargulsum271@gmail.com

ÖZET

Modern Çin edebiyatının öncülerinden biri olarak kabul edilen Lu Xun, 25 Ekim 1881'de Shaoxing'de doğmuştur. Yazıları, dönemin toplumsal yapısına yönelik sert eleştiriler içermekte ve halkı uyanışa çağırmaktadır. Qing Hanedanlığının emperyalist baskılar altında zayıflaması, Çin toplumunda ayaklanmalara ve yönetim karşıtı hareketlere neden olmuştur. Özellikle 4 Mayıs Hareketi sonrasında edebiyat ve kültür alanında köklü dönüşümler yaşanmıştır. Lu Xun, 20. yüzyıl başlarında Çin'in feodal düzenine, batıl inançlarına ve entelektüel atalete karşı kalemini bir mücadele aracı olarak kullanmıştır. Bu süreçte birçok aydın gibi o da halkın yanında yer almış, yazdığı makaleler ve dergiler aracılığıyla özgürlükçü düşünceleri yaymıştır. Eserlerinde feodal yapıyı eleştirerek bireyin kimlik arayışı, toplumla çatışması ve sosyal baskılar gibi temaları işlemiştir. Doğu ve Batı kültürlerinden edindiği birikim, düşünsel dünyasını şekillendirmiş ve ideal bir insan modeli ile yaşam tarzı tasavvurunu eserlerine yansıtmıştır. Öyküde biçimsel olarak günlük, sade bir dil kullanılmış, zaman zaman ironi ve kinayeli anlatıma yer verilmiştir. Bu çalışmada, Lu Xun'ün "Saçın Hikâyesi" adlı öyküsü üzerinden Çin toplumunun modernleşme sürecinde yaşadığı değer çatışmaları incelenmiştir. Saç motifi, birey-toplum ilişkisi, kimlik sorunları ve sosyal uyum baskısını simgeleyen bir araç olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Lu Xun'ün eleştirel bakış açısı, modern Çin edebiyatına katkıları ve dönemin toplumsal yapısına dair tutumu ele alınmıştır. Çalışmada tarihsel eleştiri yöntemi uygulanacaktır. Tarihsel eleştiri yöntemi temel alınarak Lu Xun'un "Saçın Hikâyesi" adlı öyküsü incelenecek; öncelikle yazarın hayatı ve edebî üslubu kısaca tanıtılacak, ardından öykü çevirisi yapılacak ve dönemin tarihsel koşullarının metne etkileri değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Lu Xun, Çin Edebiyatı, Saçın Hikâyesi, 4 Mayıs Hareketi

ABSTRACT

Considered one of the pioneers of modern Chinese literature, Lu Xun was born in Shaoxing on October 25, 1881. His writings contain harsh criticisms of the social structure of the period and call the people to awaken. The weakening of the Qing Dynasty under imperialist pressures led to uprisings and anti-government movements in Chinese society. Especially after the May 4th Movement, there were radical transformations in the fields of literature and culture. Lu Xun used his pen as a tool of struggle against the feudal order, superstitions and intellectual inertia of China in the early 20th century. Like many intellectuals in this process, he stood by the people and spread libertarian ideas through the articles and magazines he wrote. In his works, he criticized the feudal structure and dealt with themes such as the individual's search for identity, conflict with society and social pressures. The knowledge he gained from Eastern and Western cultures shaped his intellectual world and reflected his vision of an ideal

human model and lifestyle in his works. The story uses a simple, everyday language in terms of form, and occasionally includes irony and allegory. This study examines the value conflicts experienced by Chinese society during the modernization process through Lu Xun's story "The Story of Hair." The hair motif is evaluated as a tool symbolizing the individual-society relationship, identity problems, and social conformity pressure. In addition, Lu Xun's critical perspective, his contributions to modern Chinese literature, and his attitude towards the social structure of the period are discussed. The historical criticism method will be applied in the study. Based on the historical criticism method, Lu Xun's story "The Story of Hair" will be examined; first, the author's life and literary style will be briefly introduced, then the story will be translated, and the effects of the historical conditions of the period on the text will be evaluated.

Keywords: Lu Xun, Chinese Literature, The Story of Hair, May 4th Movement

1. Giriş

Çin toplumu 20. yüzyıl başlarında siyasi, kültürel ve toplumsal alanlarda derin dönüşümlerin yaşandığı bir döneme girmiştir. Qing Hanedanlığının uzun süren zayıflama süreci ve Batılı emperyalist güçlerin artan müdahaleleri iç isyanlarla birleşerek merkezi otoritenin çözülmesine yol açmış; bu durum Çin toplumunu modernleşme arayışına yöneltmiştir. Özellikle 1919 yılında patlak veren 4 Mayıs Hareketi, bu dönüşümün önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.

4 Mayıs Hareketi, emperyalizme karşı yurtsever bir siyasi hareket ve feodalizme karşı kültürel bir harekettir. Temmuz 1914'te Avrupa'da I. Dünya Savaşı patlak verdiğinde, İngiltere'nin müttefiki olan Japonya, Çin'e doğru ilerleyen Almanya'ya karşı savaş ilan etmiştir. Japonya, Alman güçlerinin konuşlandığı Shandong Yarımadası'ndaki Qingdao'yu ele geçirmiş ve Yuan Shikai liderliğindeki Çin hükümetini Ocak 1915'te 21 talepten oluşan bir diziyi kabul etmeye zorlamıştır. Talepler arasında Shandong'daki Alman imtiyazlarının devredilmesi ve Japon çıkarlarının güney Manchurya'ya doğru genişletilmesi vardır (Masayuki, 2007). Çin hükümetinin Versay Antlaşması'nda Japonya'nın Çin toprakları üzerindeki taleplerine boyun eğmesi üzerine 4 Mayıs Hareketi, 1919 yılında öğrencilerin öncülüğünde patlak veren, anti-emperyalist bir halk hareketidir. Bu olay, yalnızca dış politikaya yönelik bir tepki değil, aynı zamanda Çin toplumunda köklü bir dönüşümün habercisidir. Qing Hanedanlığının yıkılmasıyla birlikte ortaya çıkan siyasi istikrarsızlık ve merkezi otorite eksikliği, halk arasında değişim arzusunu tetiklemiş; bu durum 1915-1921 yılları arasında etkili olan ve Yeni Kültür Hareketi olarak bilinen, Batılılaşma, bireysel özgürlükler ve bilimsel düşünce gibi temalara odaklanan entelektüel bir dalgayla birleşmiştir (Yılmaz 2021: 219). 4 Mayıs Hareketi kısaca yeni fikirleri, edebi devrimi, öğrenci hareketlerini, Japon mallarının boykotlarını ve yeni aydınlar tarafından savunulan siyasi ve sosyal reformları içeren bir harekettir. Bu harekette iki faktör etkindir: 21 talep ve Shandong Kararı'nın ateşlediği vatansever duygular ve aydınların Çin'i yeniden inşa etmek için Batı medeniyetinin öğrenilmesini savunmaları, Çin'in geleneklerini demokratik görüşlere göre yeniden değerlendirme beklentisine girmeleridir. Farklı fikirler bir araya gelse dahi bu görüşlerin aralarında ana akım yoktur (Zhou, 2019: 8). Bu halk hareketi yalnızca bir öğrenci isyanı olarak değil, aynı zamanda Çin'in geleneksel değerlere, feodal yapıya ve kültürel muhafazakârlığa karşı yöneltmiş güçlü bir aydınlanma ve modernleşme çağrısı olarak

değerlendirilmiştir. Gelişen tarihi olayların etkisiyle edebiyat estetik bir uğraş olmaktan çıkarak, toplumsal eleştirinin ve düşünsel uyanışın önemli bir aracı haline gelmiştir. Hu Shi, Chen Duxui gibi pek çok yazar, ortaya koyduğu eserlerle toplumu etkilemiş; bu süreçte edebiyat köklü bir dönüşüm geçirerek klasik Çin edebiyatından modern Çin edebiyatına evrilmiştir.

Bu dönemde Lu Xun'un ailesinin yaşadığı sosyoekonomik çöküş ve erken yaşta tanık olduğu adaletsizlikler düşünce dünyasında derin izler bırakmıştır. Bu durum, onun yaşamı boyunca sürececek olan bir tür aydın sorumluluğunun da başlangıcını oluşturmaktadır. Japonya'da tıp eğitimi aldığı sırada, bireylerin fiziksel değil, ruhsal olarak "iyileştirilmesi" gerektiğini fark ederek edebiyata kendini adanmış; yazın yoluyla toplumu uyandırma görevini üstlenmiştir. Bu yönelim, 4 Mayıs Hareketi'nin düşünsel zemininde yer alan bireysel sorgulama, akılcılık ve modernleşme idealleriyle örtüşmektedir (Asia for Educators, t.y.).

Lu Xun'un eserleri, Çin'in geleneksel yapısını, toplumun değişime olan isteksizliğini ve kültürel bağınazlığı eleştiren bir bakış açısı sunmaktadır. Yazar, eserlerinde modern bireyin toplumla kurduğu ilişkiyi ve modernleşme sürecinde karşılaşılan içsel çatışmaları detaylı bir biçimde işlemektedir. "Saçın Hikâyesi" öyküsü Lu Xun'un tüm eserlerinde gördüğümüz gibi Çin toplumunun geleneksel yapısına ve bireysel kimlik arayışlarına ilişkin eleştiriler içermektedir, ancak bu öyküde Lu Xun'un diğer öykülerinden farklı olarak saçlarını uzatıp örme kuralına sıkı sıkıya bağlı olan Mançu yönetimine tepki olarak sembolik anlatım aracılığıyla bireysel bir başkaldırı olduğu gözlenmiştir. kültürel dönüşüm süreçlerini yansıtmaktadır. Eser yalnızca edebi açıdan değil, aynı zamanda dönemin toplumsal ve kültürel bağlamı içinde bir dönüşümü gözler önüne sermektedir. "Saçın Hikâyesi", içeriksel olarak bireyin yalnızlığı, toplumsal normlara karşı duyduğu yabancılaşma, geçmiş ile gelecek arasında sıkışmışlık ve değişime duyulan isteğin eyleme dönüşmemesi gibi konuları işlemesi nedeniyle hem birey-dönem arasındaki ilişki açısından hem tarihi açıdan önem taşımaktadır. Anlatıcının iç monologları ve kararsızlık hâli, sadece kişisel bir bunalımı değil, aynı zamanda dönemin aydınlarına yönelttiği bir eleştiriyi de yansıtmaktadır. Bu bağlamda Lu Xun, yalnızca bir yazar değil, aynı zamanda dönemin entelektüel dönüşümüne yön veren bir düşünce adamı olarak öne çıkmaktadır.

Çalışmanın konusu olan "Saçın Hikâyesi", tarihsel eleştiri yöntemi çerçevesinde ele alınmıştır. Dolayısıyla öykü, yalnızca bireysel bir iç çatışmanın temsili olarak değil, aynı zamanda dönemin siyasal ve toplumsal yapısını yansıtan bir anlatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Okurun eseri tam anlamıyla kavrayabilmesi eserin yazıldığı dönemin koşulları ve yazarın ne amaçla eseri ele aldığı hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Tarihsel eleştiri kapsamında yazarın hayatı, karşılaştığı zorluklar eserin açıklanmasında kolaylık sağlamakta, eserin ortaya çıkışı ve sonuçları önemli yer tutmaktadır (Moran, 1999, 79). Çalışmada tarihsel eleştiri yöntemi doğrultusunda 4 Mayıs Hareketi ile birlikte dönemin Çin toplumu ve içinde bulunduğu koşullar ve Lu Xun'un yaşamı, edebi anlayışı ve düşünsel yönelimi hakkında bilgi verilerek, yazarın metne yansıyan bakış açısı ele alınmıştır.

2. Modern Çin Edebiyatının Dönüşümü

Çinliler, tarih boyunca bilgi ve belgeleri kaydetmek amacıyla başlangıçta taş ve kemik gibi sert yüzeyler üzerine, daha sonra ise bambu çubukları ve parşömen üzerine yazı yazarak, son olarak da kendi icatları olan kâğıdı kullanarak son derece kapsamlı bir arşiv geleneği oluşturmuşlardır. Çinliler tarafından tutulan bu arşiv nesilden nesle aktarılan oldukça zengin bir arşivdir. Yazı sadece önemli olaylar ve belgeler için kullanılmamış aynı zamanda edebiyata da çok büyük bir katkı sağlamıştır. Çin edebiyatı bambu rulolardan yapılan kitaplardan, basılabilen kitaplara kadar belirli dönemlerde edebi ilerleme kaydetmiştir (Ünal Chiang, 2016, 136).

Klasik Çin edebiyatı, ağır ve karmaşık bir dil yapısına sahip olması nedeniyle anlaşılması ve yazımı oldukça zordur. Ancak Çin'de modernleşme hareketlerinin başlamasıyla birlikte, edebiyat alanında da önemli değişiklikler yaşanmış; klasik edebiyatın zorlayıcı anlatımı yerine, halkın daha kolay anlayabileceği sade bir dille (白话文 Báihuàwén) kaleme alınan eserler ön plana çıkmıştır (Hu Hui, 2020).

Sade Dil Hareketi ile birlikte dilde sadeleşme süreci de resmen başlatılmıştır. Yeni Gençlik Dergisi'nin basılması Çin'de "Yeni Kültür Hareketi'nin" başlangıcı olmuştur. Lu Xun, Hu Shi, Chen Duxiu gibi dönemin pek çok aydını bu dergi etrafında toplanmıştır. Bu aydınlar¹ "bilim" ve "demokrasi" kavramlarını savunmuş, uzun yıllardır Çin'de hâkim olan feodalizme tepki göstermişlerdir. Eski geleneksel edebiyatı tamamen ortadan kaldırıp yeni geleneksel edebiyatı oluşturmak üzere çalışmışlardır. Kültürel bir değişikliği de esas alan bu hareket Çin feodal düşüncesine karşı çıkmış, dönemin geleneksel kültürünü ve değerlerini de ele almıştır. Eşitlik, özgürlük gibi Batı dünyasının kavramları Çin'e yedirilmeye çalışılmıştır (Dan 2016: 204).

Kısa bir süre sonra², "Yeni Kültür Hareketi" ile Edebiyat Devrimi gelişme göstermiştir. Bu hareketin savunucularından Hu Shi'ya (胡適1891-1962) göre, klasik Çin edebiyatı eski gücünü kaybetmektedir dolayısıyla edebiyatın dili değişmelidir. Hu Shi yazmış olduğu "Edebiyat Reformu Üzerine Öneriler" makalesinde edebiyat reformu üzerine "sekiz öneride"³ bulunmuştur. Chen Duxiu (陈独秀1879-1942), Hu Shi'ya karşılık olarak "Edebiyat Devrimi Üzerine" başlıklı bir makale yayımlamıştır. Hu Shi sekiz önerisinin yanı sıra edebiyat devrimine biçim ve içerik bakımından katkıda bulunacak "üç ilke" sunmuştur. Bu ilkeleri ise şu şekilde ifade etmiştir: "Süslü ve aristokrat edebiyatı yıkıp, halk için daha

¹ Dilin sadeleştirilmesi yalnızca bir dil reform değil, aynı zamanda düşünsel bir devrim olarak değerlendirilmiştir. Qian Xuanton, Liu Bannong, Lu Xun, Chen Duxiu, Hu Shi gibi hareketin temel savunucuları, klasik yazı dili olan wényánwénin halktan kopukluğunu eleştirerek, bu dönüşümü halkın bilinçlenmesi ve toplumsal ilerleme için bir gereklilik olarak görmüştür (Wang, 2013). Sade Dil Hareketini savunmayanlar ise, bu ani kopuşun kültürel hafızayı ve edebî derinliği zayıflatacağını ileri sürmüştür. Liu Shiwei ve Zhang Binglin gibi isimler klasik dili (wényánwén) bir bilgi ve kültür taşıyıcısı olarak görmekte ve bu nedenle sadeleştirme hareketini kültürel bir tehdit olarak değerlendirmektedir (Zarrow, 2012, 165).

² Edebiyat Devrimi, 1917 yılından itibaren 1920'lerin başlarına kadar etkisini sürdürmüştür (Mair, 1991, 743).

³ Hu Shi'nin Sekiz Önerisine göre, edebiyat gerçek duygu ve düşünceleri içeren somut yazılar olmalıdır. Yazarlar, eski edebî gelenekleri taklit etmekten kaçınmalı, bunun yerine çağdaş ve kişisel anlatımı tercih etmelidir. Edebi üretimde dilbilgisi kurallarına riayet edilmeli; yazılar sebepsizce hüznü temalardan uzak durmalıdır. Özellikle genç yazarların, ölüm gibi konulara gereksizce eğilmesinin önüne geçilmesi gerektiği vurgulanır. Klişe ifadelerden ve aşırı edebî göndermelerden uzak durulmalı; çünkü bu tür yaklaşımlar metnin anlaşılabilirliğini azaltır. Sözcüklerin ahenkli ve uyumlu olması zorunlu değildir; asıl amaç doğallık ve özgünlüktür. Son olarak, edebiyat dili olarak konuşma dilinden (白话 báihuà) kaçınılmalı, aksine halkın anlayabileceği bir dille yazılmalıdır (Mair, 2017).

tanıdık ve lirik bir edebiyat inşa etmek, basmakalıp ve cafcıflı klasik edebiyatı yıkıp, daha taze ve içten bir gerçekçi edebiyat inşa etmek, anlaşılması zor ve çetrefilli dağ ve orman edebiyatını yıkıp, popüler bir sosyal edebiyat inşa etmektir" (Dan, 2016, 205).

Jing Guan ve onun gibi birçok kişi, Chen Duxiu ve Hu Shi'nın fikirlerini desteklemek için dergiler kurmuş, makaleler yayınlamıştır. Chen Duxiu önderliğinde Yeni Gençlik Dergisi, yine Li Dazhao ile Chen Duxiu editörlüğünde Haftalık gibi dergiler yeni geleneksel edebiyatın ilerlemesine katkı sağlamıştır (Foster, 2014, 19).

Zhou Zuoren (周作人 1885-1967) yeni geleneksel edebiyatın "insan yönelimli bir edebiyat" olması gerektiği yönündeki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: "Edebiyatın doğası insanı yeniden keşfetmek üzerinedir ve edebiyatın temel amacı sağlıklı ve çok yönlü bir insan doğası geliştirmektir" (Dan 2016: 205). Oluşturulmak istenen yeni geleneksel edebiyat, bireylerin ve toplumun gerçeklerine odaklanmalı, özellikle de alt sınıf mensuplarının yaşam koşullarını yansıtmalıdır. Bununla birlikte, toplumun çeşitli sorunlarını ele alarak edebiyat aracılığıyla bireyleri ve toplumu dönüştürmeyi amaçlamalıdır.

Hümanizm, Zhou tarafından edebiyatın içeriğini daha belirgin hale getirmek amacıyla dolaylı bir şekilde Çin'e taşınmıştır. Zhou "Sıradan İnsanların Edebiyatı" (Haftalık, Sayı 5, 1919) adlı makalesinde hem hümanizmi hem de bireyciliği modern Çin edebiyatının önde gelen ruhu olarak önermiş ve onun insan odaklı anlayışı "her şeyi insana dayandıran bireysel bir ideoloji" olarak tanımlamıştır. Bu anlayış, birey ile toplum arasında karşılıklı faydaya dayanan, evrensel ve kapsayıcı bir hümanizmi esas alır (Leung, 2019, s. 93). Zhou, edebiyatı birey merkezli bir perspektifle ele alarak onu doğrudan hayatla ilişkilendiren özgün bir anlayış geliştirmiştir. Zhou'ya göre edebiyat; bireyin duygularını, yaşamını ve iç dünyasını yansıtan bir faaliyet olmalıdır. Yeni geleneksel edebiyatın içerik ve biçim açısından temel yönelimi, "insan odaklı edebiyat" kavramıyla özetlenmiş; bu doğrultuda, edebiyatın amacı ve toplumsal işlevi açık bir biçimde tanımlanmıştır (Kement, t.y., 2).

2.1. 4 Mayıs Yeni Kültür Hareketi ve Edebiyata Etkisi

Çin'de 19. yy. ve sonrasında gerek siyasal gerek toplumsal açıdan pek çok gelişme yaşanmıştır. Bu dönemde yarı sömürge haline gelen Çin'i Batı etkisinden kurtarmak amacıyla isyanlar çıkmış, devrimci faaliyetler görülmüştür (Bekcan, 2017, 374). Almanya'nın mağlup olmasına rağmen Shandong üzerindeki hakları Japonya'ya devretmek istemesine sesini çıkarmayan Pekin hükümetini protesto etmek amacıyla öğrenciler tarafından Çin tarihinde ilk defa 4 Mayıs 1919 yılında bir grev başlatılmıştır. Bu grevi işçi sınıfı da desteklemiştir. Çin heyeti, imzaların zorlayıcı şartlar altında atıldığını dile getirirse de müttefik güçler bu anlaşmayı geçerli ve bağlayıcı kabul etmiştir (Keay, 2011, 493). Bu gelişmelerin tetiklediği toplumsal uyanış, yalnızca siyasal bir direnişle sınırlı kalmamış; kültürel alanda da derin etkiler yaratmıştır. 20. yüzyılın başlarında toplumu pek çok yönden etkileyen bu hareket; bilim, insan hakları ve özgürlük gibi kavramları savunan Yeni Kültür Hareketi'ne de zemin hazırlamıştır (Ünal Chiang, 2017, 41). Bu yıllarda Çin'in karşı karşıya olduğu siyasal ve kültürel krizler, yalnızca siyasal bir reform ihtiyacını değil, aynı zamanda köklü bir edebi devrimi de zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda "yeni bir edebiyat yaratma" arzusu, 4 Mayıs Hareketi'nin ve onu çevreleyen Yeni Kültür Hareketi'nin temel hedeflerinden biri haline gelmiştir. Her ne kadar bu dönüşümün

başlangıcı olarak genellikle 1917 yılı kabul edilse de, Chen Duxiu ve Hu Shi gibi öncüler tarafından da belirtildiği gibi, bu hareketin düşünsel temelleri daha erken dönemlere, “kurgu devrimi” ve “şiir devrimi”ne kadar uzanır. Çin’de 4 Mayıs Hareketi ve onun edebi izdüşümü olan Yeni Kültür Hareketi, yalnızca klasik edebi yapıya karşı bir başkaldırı değil, aynı zamanda ulusal kimliği yeniden inşa etmeye yönelik modern ve toplumsal sorumluluk taşıyan bir edebiyatın inşasını hedeflemiştir. Bu süreç, bireysel yazarlık pratiğini kolektif bir kültürel ve ideolojik göreve dönüştürmüştü; edebiyat, reform ve devrim söylemlerinin önemli bir bileşeni hâline gelmiştir (Cheng, 1977, 71–72).

Hareketin etkisiyle birlikte, edebi dilin sadeleştirilmesine yönelik güçlü bir eğilim ortaya çıkmış; böylece, yalnızca soyluların ve aydın çevrelerin anlayabildiği klasik Çince yerine, halkın da anlayabildiği sadeleştirilmiş ve günlük konuşma diline yakın bir yazı dili benimsenmiştir. Bu dilsel dönüşüm, edebiyatı daha geniş kitlelere ulaştırarak kamusal bir araç haline getirmiştir. Aynı zamanda, geleneksel edebi anlayışlar yerini modern, birey merkezli ve toplumcu yaklaşımlara bırakmış; yazarlar, yenilikçi ve özgürlükçü temaları ele alan eserler üreterek edebiyatın hem estetik hem de toplumsal işlevini yeniden tanımlamışlardır.

2.2. Lu Xun’ün Hayatı

Asıl adı Zhou Zhangshang olan Lu Xun 25 Ekim 1881 yılında Shaoxing’de dünyaya gelmiştir. O dönemde ülkede feodal bir düzen vardır ve geleneksel kültür hâkimdir. Lu Xun’ün ailesi eskiden beri edebiyatla ilgilenmiş ve o da küçük yaşta edebiyata ilgi duymaya başlamıştır. Yazları köyde yaşayan anneannesini ziyaret ettiği zamanlarda kırsal hayatı tecrübe etmiştir. Maddi sıkıntı çekmeseler de ilerleyen zamanlarda babasının hastalanması, tedavi için harcamaların artması ekonomik durumlarını kötü etkilemiştir. Alkol ve afyon bağımlısı olan büyükbabası Zhou Fuqing rüşvet sebebiyle tutuklanıp hapis cezası alınca, babası Zhou Boyi kamusal mesleklerden men edilmiş ve aile 1890’lı yılları ekonomik zorluklarla geçirmiştir (Sayar, 2022, 124). Yaptığı okul değişiklikleri sırasında tanıştığı eserler Lu Xun’ün modern yaşam fikrine yönelmesini sağlamıştır. Tarih, matematik, coğrafya, resim ve beden gibi birçok ders almış, ayrıca felsefe ve sosyoloji ile de yakından ilgilenmiştir. Bunun yanında sağlık, kimya alanlarında da kitaplar okumuştur, araştırmaları ve karşılaştırmaları neticesinde Çinli hekimlerin hastalarını ilaçlarla yanılttığını kavrayan Lu Xun, tıp alanına yönelmiştir. 1902’de mezun olduktan sonra Qing Hükümeti tarafından Japonya’ya gönderilmiş ve 1904-1906 yılları arasında tıp eğitimi almıştır (Kalkır, 2021, 3). Çin’deki devrimci harekete yardımcı olacağına inanmış ancak bir haber filminde Rus-Japon Savaşı’nda ezilen Çinlilerin durumunu görünce derinden etkilenmiştir. Kısa bir süre sonra Lu Xun Tıp Fakültesi’nden ayrılmıştır, çünkü yazdığına göre, “bu slayt bana tıp biliminin aslında o kadar da önemli olmadığına ikna etti. Zayıf ve geri kalmış bir ülkenin insanları, ne kadar güçlü ve sağlıklı olursa olsunlar, bu tür boş gösterilerin sadece örnekleri ve tanıkları olarak hizmet edebilirlerdi ve birçoğunun hastalıktan ölmesi mutlaka üzücü bir durum değildi. Bu nedenle en önemli şey onların ruhunu değiştirmektir ve o zamanlar edebiyatın bu amaca ulaşmak için en iyi araç olduğunu hissettiğimden bir edebiyat hareketi başlatmaya karar verdim.” Bu 1906 yılında gerçekleşti (Xianyi, Yang, 1980, 12-13). Lu Xun Japonya’da çalışmalarını sürdürürken, ülkede ayaklanmaların arttığı ve hanedanlığın yıkılmak üzere olduğu haberini almasıyla Qing Hanedanlığının keskin kuralı olan

saç örgüsünü kesmiştir (Pollard, 2002, 23). Lu Xun, Çin halkının temel sorununun fiziksel değil, zihinsel ve ruhsal bir zayıflık olduğunu düşünmektedir, bu nedenle kendi tabiriyle "cahil ve zayıf" olan Çin halkının bedenlerinin değil, ruhlarının tedavi edilmesi gerektiğine inanmış ve tıp öğreniminden vazgeçerek edebiyata yönelmiştir (Kalkır, 2021, 4). Sağlıklı düşünen bireyler olmazsa sağlıklı bir gelecek kurulamayacağını düşünen Lu Xun, edebiyatıyla insanları harekete geçirmek istemiştir. Yurtdışında olmasının avantajıyla devrimci edebiyat çalışmalarına başlamıştır. Onun bu kararı, bireylerin zihinsel dönüşümünün toplumsal ilerleme için ön koşul olduğu fikrine dayanmaktadır.

2.3. Lu Xun'un Çağdaş Çin Edebiyatına Katkıları

Ulusal karakteri yeniden şekillendirme fikrini ortaya atanlardan biri olan Lu Xun, edebi fikirleriyle çağdaş Çin edebiyatının gelişmesine, edebiyatta biçimsel olarak modernleşme ve edebiyat aracılığıyla halkı düşünmeye, sorgulamaya ve direnmeye teşvik etmek gibi katkılar sağlamıştır. Ulusal karakter fikri bu dönem edebiyatının karakterini ve ruhunu yansıtmaktadır, bu fikrin oluşumunda Lu Xun'un yaşam deneyimleri önemli bir rol oynamıştır. Lu Xun'un küçük yaşta geleneksel kültürü ve halk kültürünü tanınması, Japonya'da batı kültürünü tecrübe etmesi kendi düşüncesinin oluşmasında etkili olmuştur. Ulusal karakteri yeniden şekillendirme fikri sadece bakış açısı değil, aynı zamanda kaleme aldığı eserlerinin de ana konularındandır. Halkın zayıflığını ortaya çıkardığı önemli hikâyelerinden biri olan Ah Q'nun Gerçek Hikâyesi'nde Çin halkının ulusal karakterini yeniden şekillendirme fikrini harekete geçirmiştir (Dan, 2016, 208). Lu Xun daha sonra yazdığı hikâyelerinde toplumda uzun zamandır süregelen feodal sistem sebebiyle bilgisizlik ve hissizlik olduğunu ve bunun sonucunda bir takım sorunlu kişiliklerin oluştuğunu vurgulamıştır. Hikâyelerinde farklı yaklaşım ve yazım türleri denese de feodal düzeni eleştirmeyi bırakmamıştır. Lu Xun'un yazdığı kısa hikâyeler çağdaş Çin edebiyatının gelişmesini sağlamıştır.

Liu, Lu Xun'un edebi kimliği ile ilgi görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir (Liu, 2016, 18):

"Lu Xun'un romanları esas olarak Çin feodal tarihinin karanlığını ve zulmünü açığa çıkarır, feodal sistemin ve feodal kültürün zehirlenmesini insanlara karşı eleştirir ve Çin ulusal karakterindeki "aşağılık" ile yüzleşir, derin ideolojik, güçlü savaş ve üstün sanatsal kaliteye sahiptirler. (...) Mao Zedong bir keresinde Lu Xun'u şu şekilde yorumlamıştır: "Lu Xun, Çin Kültür Devrimi'nin ustasıdır. O sadece büyük bir yazar değil, aynı zamanda büyük bir düşünür ve büyük bir devrimcidir. (...) Bu, sömürge ve yarı-sömürge halkının en değerli karakteridir. Lu Xun, kültürel cepheye tüm ulusun çoğunluğunu temsil eder ve düşmana karşı saldırıya geçen en doğru, cesur, kararlı, sadık ve endişe verici eşi görülmemiş ulusal kahramandır. Lu Xun'un yönü, Çin ulusunun yeni kültürünün yönüdür."

Çağdaş Çin edebiyatının hem kurucusu hem öncüsü olarak kabul edilen Lu Xun'un eserleri dil ve örtük anlatım ve dolaylı eleştiri gibi anlatım teknikleri açısından çağdaş Çin edebiyatının önemli bir modelidir. Onun eserleri, klasik edebi formlardan uzaklaşarak sadeleştirilmiş bir dil ve çağdaş anlatım biçimleriyle kaleme alınmış; böylece yeni edebi anlayışı somut biçimde yansıtmıştır. Bu yüzden Lu Xun'un hem çağdaş Çin edebiyatına hem de çağdaş Çin kültürüne yaptığı katkılar yadsınamaz bir gerçektir. Lu Xun'un kültüre katkısı, yalnızca yazarlıkla sınırlı değildir; onun kalemiyle ortaya koyduğu zihinsel ve kültürel devrim, çağdaş Çin'in hem düşünsel hem de ahlaki temel taşlarından biri olarak kabul edilir. Öyle ki Mao Zedong, Lu Xun hakkında yaptığı değerlendirmede onu yeni Çin kültürünün en güçlü

temsilcisi ve kültürel devrimin başkomutanı olarak nitelendirmiştir. Mao'ya göre Lu Xun, halkın büyük çoğunluğunu temsil eden, düşmana karşı kültürel cephede en doğru, cesur, kararlı ve ateşli ulusal kahramandır. Bu bağlamda, Lu Xun yalnızca bir edebiyatçı değil, aynı zamanda eski kültürü yıkıp halk için yeni bir kültür kurma mücadelesinin öncüsüdür. Onun hayatı, emperyalizme ve sömürü düzenine karşı verilen kültürel savaşın simgesi olarak değerlendirilmiştir (Kuo, 1967, 37).

3. “Saçın Hikâyesi” Adlı Öykünün Çevirisi ve Değerlendirilmesi

“Saçın Hikâyesi” adlı öykü ilk olarak 10 Ekim 1920’de Xue Deng tarafından Yeni Haber Gazetesi’nde yayınlanmıştır. Hikâye birinci tekil şahıs anlatıcı tarafından aktarılmaktadır. Anlatıcı, olayların dışında olan bir gözlemci değil; doğrudan zihinsel çatışmalarını ve içsel çözümlemelerini okuyucuya aktaran biridir. Hikâyedeki N karakterinin monoloğu, yalnızca edebi tür nedeniyle gizlenmiş haliyle, aslında doğrudan Lu Xun’e aittir. Bu öykü, yalnızca on yıl önce onunla yakın ilişkide bulunanların bilebileceği düzeyde otobiyografik nitelik taşımaktadır. Ayrıca yazar, bu kurmaca metne dair genel okuyuculara yönelik bir çözümlemeyi, hikâyeden on beş yıl ve olaylardan yirmi beş yıl sonra sunmuştur (Chou, 2007, 433). Hikâyede mekân ve zaman algısına bakıldığında mekân fiziksel bir yerden daha çok zihinsel bir ortamdır. Zaman kurgusu doğrusal değildir. Hikâye bir pazar sabahında başlar; anlatıcının takvimi çevirmesiyle zihinsel tetiklenme gerçekleşir ve zaman geriye dönüşlerle birçok zaman dilimine ayrılır. Bu geriye dönüşler, anlatıcının geçmişte yaşadığı zihinsel süreçleri ve mücadeleyi ortaya koymaktadır. Hikâyede saç, yönetime boyun eğmeyi temsil ederken, saç kesme eylemi karakterin içsel dönüşümünü, geçmişle ve otoriteyle hesaplaşmayı, bireysel özgürlük arayışını temsil eder.

Pazar sabahı, bir gecelik takvimi meydana çıkardım, o yeni olana baktım bir daha baktım ve dedim ki: (Lu, 2015, s. 44)

Çin’de eski zamanlardan beri kayıt tutmuşlardır. Öykünün ilk cümlesinde takvimden kastı o günün eski kayıtlarının tutulduğu takvimdir. Pazar sabahı dahi odasında işlerle ilgilenmesi, Çinlilerin ne kadar çalışkan ve işlerine bağlı olduğuna işaret etmektedir.

“Ah, onuncu ayın onuncu günü, bugün aslında Çin Ulusal Günü. Ama burada hiç kayıt yok!” (Lu, 2015, s. 44)

10 Ekim Çin’de “Çift On Bayramı (双十节 Shuāng Shí Jié)” olarak da bilinir. Çin Ulusal Günü olarak kayıtlara geçmiştir ve her yıl kutlanmaktadır. O yüzden takvimde kayıt görememesi onu oldukça şaşırtmıştır. Yazar bu cümleleri ironik eleştiri anlamı taşımaktadır.

Kıdemlim Bay N, sohbet etmek için odama geldiği sırada, bu sözümü duydu, çok mutsuz bir şekilde bana dedi ki:

“Haklılar! Onlar hatırlamıyorlar; sen hatırlıyorsan ne olmuş ki?” (Lu, 2015, s. 44)

Çin kültüründe kendisinden yaşça büyük ya da rütbe olarak üstün olan kişilere saygı ifadeleri kullanılır. Bay N için kıdemlim sıfatı kullanılmış. Sözleri duyduğunda mutsuz olmuştur çünkü Ulusal Günde yaşanmış kötü hatıraları aklına gelmiştir ve o zamanların

unutulmuş ya da kaydının tutulmamış olmasına hak vermiştir, bu hak veriş pesimist bir kabulleniş temsil etmektedir, karışıl olarak cevap veren Bay N esasında pasif toplumsal bilinci temsi etmektedir.

Bay N'nin karakteri biraz asabiydi, sık sık sebepsizce sinirlenirdi, kafa tutan pişkin sözler söylerdi. O zamanlarda, onun sürekli kendi kendine konuşmasına ve onaylamamasına izin verirdim; tartışmayı tek başına bitirir, unuttur giderdi. (Lu, 2015, s. 44)

Sebepsiz yere sinirlenmesi, öfkesinin çabuk geçmesine sebep olur, biraz üzerine konuşup sinirini boşalttıktan sonra unutulması kolaylaşır. Bay N'nin asabi bir karakter olması ve kendisinden kıdemli olması nedeniyle ona karşılık verip öfkesini arttırmak yerine sessiz kalmıştır. Bay N esasında toplumun belirli bir kesimini temsil etmekte ve birey ve toplum arasındaki iletişimsizlik somut bir şekilde ortaya konmaktadır.

O dedi ki:

"En çok Pekin Ulusal Günü'nün durumuna hayranım. Sabah, polis kapıya vardı, ilkeyi söyledi 'Bayrak asımı! Bayrak asımı!' evlerin çoğundan tembel tembel dolanarak bir vatandaş çıkıp geldi, bir parça alacalı kumaş çıkardı.⁴ Geceye kadar hep böyleydi, bayrağı aldıktan sonra kapılar kapandı; birkaç ev yanlılıkla unutuldu, ikinci günün sabahına kadar asıldı." (Lu, 2015, s. 44)

Bu paragrafta Bay N'nin Ulusal Günde olan hatıraları anlatılmaktadır. İlk cümlesinde her ne kadar bugüne dair duyduğu kötü hisleri olsa da aslında hissettiği hayranlığı açıkça ifade etmiştir. Sabah bir ilkeyle, polislerin kapı kapı dolaşıp önceden alacalı kumaş dedikleri bayrakları astırması ve her evden mutlaka bir bayrak çıkarılıp asılması günün özel ritüellerindendir. Her evde mutlaka bayrak asılmıştır, unutilan ev olursa ertesi sabah kontrol edilmiş ve onlar da bayraklarını asmıştır. Bu durum bireyin devletle ve toplumla olan ilişkisini tematik olarak ortaya koymaktadır.

"Onlar anmayı unuttu, anma da onları unuttu!" (Lu, 2015, s. 44)

Şimdilerde insanların bu hazırlıkları ve ritüelleri unutulmasından dem vurmuş olabilir veya aynı zamanda tarihte unutilup gidenler de kastedilmiş olabilir. Burada bir netlik yoktur.

"Ben de anmadaki birini unuttum. Eğer hatırlarsam, o ilk Çin Ulusal Günü öncesi ve sonrasında şeyleri, hepsi kalbimde, beni dengesiz yaptı." (Lu, 2015, s. 44)

Bay N ne kadar unuttum dese de sonrasında hatırlarsa dengesinin bozulacağını söylemesi aslında o kişiyi hala unutamadığını göstermektedir. O kişi ve o zamanlar yaşanmış şeyler Bay N'yi derinden etkilemiş hatta psikolojik dengesini bozmuştur, bu yüzden unutmak istemektedir. Bu durum sadece kişisel bir anı değil, aynı zamanda Çin toplumunun geçirdiği tarihî dönüşümlerin ve toplumsal travmaların birey üzerinde bıraktığı etkilerin yansımalarıdır.

⁴ 1927 Devrimi'nden sonraki eski Çin'in ulusal bayrağını ifade eder, beş renkli bayrak (kırmızı, sarı, mavi, beyaz ve siyah) olarak da adlandırılır.

“Birçok yaşlı insanın yüzü, gözümün önünde uçtu. Birkaç genç on yıldan fazladır çok çalışıp koşturdu, gizli bir kurşun onun hayatını aldı; birkaç genç isabet edemediler, bir aydan fazla işkence gördüler; birkaç genç uzakları özledi, aniden izin hepsi yok oldu, cesedin nereye gittiği bile bilinmedi.” (Lu, 2015, s. 44-45)

Bay N bu paragrafta hatırında kalan bazı kişi ve olayları dile getirmektedir. Hatırladıklarını söyleyiş şeklinden olayları eksik hatırladığı, kişilerin silüetinin ya da yüzünün tam net olmadığı anlaşılmaktadır. Birçok kişinin gözünün önünden geçmesi, aslında onların Bay N için ne kadar önemli olduğunu ya da onda ne kadar derin izler bıraktığını göstermektedir. Çalışıp koşturan gençler, ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtulması için çabalayan öğrencileri, gençleri ve aydınları yani direniş gösteren halkı simgelemektedir. Bazılarının direnişte, ansızın gelen bir kurşunla ölmesi, bazılarının yakalanıp cezalandırılması Bay N’de büyük etki uyandırmıştır.

Uzaklara duyulan özlemlerle söylenmek istenen özgürlüğe duyulan özlemdir. Çünkü dönemin siyasi durumunda özgürlük çok uzakta olarak düşünülmektedir. Aynı zamanda cezalandırılan kişilerin esaret anında ailesini ve özgürlüğünü özlemesi de kastedilmektedir. Bu uğurda ölen kişilerin cesedinin nerede olduğunun dahi bilinmemesi toplumda, orduda ve dönemin yönetiminde gördükleri değeri net bir şekilde ortaya koymaktadır. İzlerinin hemen yok olması kişilerin ne kadar önemsiz görüldüğünü, kolay unutulduğunu göstermektedir.

“Onlar toplumun zulmünde bir ömür geçirdiler; şimdilerde onların mezarları da unutulmaktan yavaş yavaş düzleşti.” (Lu, 2015, s. 45)

Baskıcı bir yönetim ve bu baskıyla yaşamaya alışmış baskıcı, tutucu toplumun davranışları ve fikirleri zulüm olarak görülmektedir. Bu işkenceyle yaşayan kişilerin de unutulup gidilmesinden hayıflanmaktadır. Çünkü onların bir ömür bu şekilde yaşaması Bay N’nin gözünde değerli olmalarını sağlamaktadır. Genel olarak eleştirdiği toplumsal yapının birey üzerindeki olumsuz etkisi ve modernleşme sürecindeki toplumsal çelişkiler bağlamında değerlendirilebilir.

“Bunları hatırlamaya dayanamıyorum.” (Lu, 2015, s. 45)

Hatırladıklarının onun için dayanılmaz olması, onun bu konuyu konuşmaya devam etmesini engellemektedir.

“Hatırladığımız gurur verici olaylardan konuşalım.” (Lu, 2015, s. 45)

Büyük bir üzüntüyle bahsettiği olaylar onun için gurur kırıcı da olmaktadır. Bu sebeple gurur verici onu daha iyi hissettiren olaylardan bahsetmek istemektedir.

Bay N aniden gülümsedi, elini uzatıp başına dokundu, yüksek sesle şöyle dedi:

“Benim ilk Ulusal Gününden beri en çok gurur duyduğum : yolda yürürken insanlar tarafından tekrar azarlanmadım.” (Lu, 2015, s. 45)

Aniden gülüp yüksek sesle konuşması, onun gerçekten mutlu eden bir şeyler hatırladığını göstermektedir. Dönemin en büyük sorunu, saç şeklinin oluşturduğu bir problem olduğundan anılarını hatırlamasıyla birlikte, eliyle başına dokunmaktadır.

Ulusal Günden sonra yolda halk tarafından eleştiriye maruz kalmamak bile onu mutlu etmiş, gururunu okşamıştır. Baskıcı dönemin tutucu halkı farklı ya da yenilikçi hareketler ve görüşlere ağır eleştirilerle yaklaşmışlardır. Bu eleştirilere, hatta bazı zamanlar kötü sözlere kadar gidebilen söylemlere katlananlardan birisi de Bay N olmuştur.

"Eski dostum, sen de biliyorsun ki saç biz Çinlilerin değerlisi ve düşmanı, eskiden günümüze kaç kişi boşuna çile çekti!" (Lu, 2015, s. 45)

Saç şekli yönetimin belirlediği gibi olmalıdır. İnsanların saçlarını istenilen şekilde yapması yönetime olan bağlılıklarını göstermektedir. Eğer saçın şekli farklıysa yönetime başkaldırmış sayılmaktadır. Bir yandan da "saç ataların yadigârı"⁵ düşüncesi hâkimdir. Bu yüzden saçın şekli büyük önem arz etmektedir. Saç, hem geçmişin taşıyıcısı hem de onunla hesaplaşmanın zorunlu bir parçasıdır. Bu bağlamda, saç motifinin hikâyedeki rolü yalnızca estetik değil; aynı zamanda politik, kültürel ve psikolojik boyutlara sahip derinlikli bir simge olarak değerlendirilebilir.

"Bizim antik çağdaki eski insanlarımız, görünüşte saç çok küçümsemiş. Ceza hukukuna göre, en önemli doğallık kafadır, en ağır ölüm cezası ikinci olarak da üreme organı cezasıdır, bu yüzden hadım etme ve infaz da korkutucu cezalardandır. Saçları kazımaya gelirsek, o hemen hemen hiçbir şey,⁶ yine de dönüp baktığımda, kel kafa derileri yüzünden kaç kişinin hayatları boyunca toplum tarafından ayaklar altına alındığını bilmiyorum." (Lu, 2015, s. 45)

Mançuların geleneğine göre saçların sadece arka kısmının bırakılarak örülmesi ve diğer kısımların tıraşlanması gerekmektedir. Bu saç stili zoraki bir şekilde Çin halkı üzerinde uygulanmıştır. Saçlarını kesmek istemeyenlere ağır cezalar verilmiştir. Bu baskıya direnen kişiler ölüm gibi ağır cezalarla cezalandırılmıştır. Hatta saç stili değişimi zamanlarında "Saçını kestirmeyen, kellesini kestirir." diye bir söz yayılmıştır (Yolaç 2016: 200). Saçlarını kestirenler aşağılanmış hissetmiş, kestirmeyenler aldıkları cezalarla toplumun eleştirilerine maruz kalmışlardır. Saç kazıtma eylemi, görünüşte hafif bir ceza olsa da simgesel düzeyde bireyi damgalama, itibarsızlaştırma ve toplum dışına itme işlevi görmektedir. Bu da saçın, bireyin toplumsal kimliğini taşıyan güçlü bir kültürel sembol olduğunu gösterir.

*"Devrimi anlattığımızda, Yangzhou⁷ 10. Jiading katliamı⁸ hakkında konuşuruz, aslında bu bir tür araç; doğrusunu söylemek gerekirse: o zamanlar Çinlilerin direnişiydi, ülkenin yok edilmesi yüzünden, sadece örgüleri sürüklendiği için."*⁹ (Lu, 2015, s. 45)

Mançulara direnenlere ve direniş göstermeyi düşünenlere Mançu güçlerinin cinayetleri, Yangzhou Katliamının temelini oluşturmaktadır. Kıyafet tarzının ve saç stiline Mançu

⁵ (Yolaç, 2016, s. 200)

⁶ Ülkenin eski ceza hukukuyla ilgili, belgeler klasiğindeki, değişim kitabı ve tarih kitabındaki ilgili ek açıklamalara göre, beş kategoriye ayrılan ceza sistemidir.

⁷ Çin'in Jiangsu eyaletinde bulunan bir şehirdir.

⁸ Jiading Katliamı, Qing Hanedanlığında Shunzhi'nin ikinci yılında (1645) Qing ordusunun Yangzhou ve Jiading'i geçmesinden sonra yerel halkın katledilmesini ifade eder.

⁹ Ülkenin eski Mançu geleneğinde erkekler saçlarının önünü tıraş eder, arkasını örerlerdi.

gelenegine göre değiştirilmesine ilişkin dayatmalara karşı çıkan Jiading halkı, itirazlarından dolayı öldürülmüştür. Bu baskıcı tutum Xinghai Devrimine zemin hazırlamıştır (Yolaç, 2016, s. 200). Bu sebeple devrim hakkında konuşulduğunda sadece saç kesim şekli ve kılık kıyafet tarzı nedeniyle insanların hayatını kaybetmeleri akıllara gelmektedir. Bireyler kimliklerinden veya düşüncelerinden dolayı değil, görsel ve bedensel bir aidiyet sembolünü taşımamaları nedeniyle cezalandırılmışlardır.

“Asi insanlar öldürüldü, yaşlıların hepsi öldü, örgüler erkenden düzeltildi, Hong Yang¹⁰ tekrar ayaklandı. Babaannem her zaman bana derdi ki, her yerinde saç uzatanlar askerler tarafından öldürüldü, saçlarını örenler de Chang Mao tarafından öldürüldü!” (Lu, 2015, s. 45)

Halk, Mançu yönetiminin dayattığı geleneksel uygulamalara uyum sağlayanlar ve direnenler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Ancak gerek saçlarını uzatarak yönetimin taleplerine boyun eğenler, gerekse bu uygulamalara karşı direniş gösterenler, her durumda karşıt grupların askerî güçleri tarafından hedef alınarak öldürülmüştür. Bu durumda, direniş göstermek ya da otoritenin dayattığı normlara uyum sağlamak, bireylerin kaderi üzerinde belirleyici bir rol oynamamış; her iki tutum da benzer sonuçlara yol açmıştır.

“Kaç Çinlinin bu anlamsız saç sorunu yüzünden ne acılar çektiğini, zorluklara katlandığını, canını verdiğini bilmiyorum.” (Lu, 2015, s. 45)

Bu saç probleminin ne kadar anlamsız olduğu halk tarafından açıkça bilinse de yapılabilecek çok bir şey yoktur. İnsanlar sadece zorluklara katlanmış veya bu zorluklara direndiği için hayatından olmuştur.

Bay N çatının kirişlerine daldı, sanki bir şeyler düşünüyordu, şöyle söyledi:

“Saçın zorluklarında sıranın bana geldiğini kim bilebilirdi.”

İnsanlar genellikle bir şey düşündüğü ya da hatıralarına daldığında yukarı bakar. Bay N'nin çatı kirişlerine dalması o süreçte yaşadığı zorlukları hatırladığını göstermektedir.

“Yurtdışına yabancı öğrenci olarak gittim, örgümü kestim, bunda başka gizli hiçbir şey yok, sadece onun için çok rahatsız ediciydi. Beklenmedik bir şekilde birkaç öğrenci arkadaş benden çok nefret etti; denetmen de öfkeliydi, bursumu kestiğini söyleyip Çin'e geri gönderdi.” (Lu, 2015, s. 45-46)

Bay N, yabancı öğrenci olarak ülkeden ayrıldığında saç örgüsünü keserek, siyasi ve ideolojik duruşunu açık bir biçimde ortaya koymuştur. Bu eylem, Qing Hanedanlığının otoritesine karşı bir başkaldırının ve muhalif kimliğin simgesel ifadesi olarak değerlendirilmelidir. Saç örgüsünün kesilmesi, yalnızca bireysel bir tercih değil, aynı zamanda Qing yönetimine yönelik açık bir karşıtlık ve isyanın sembolik bir göstergesidir. Gittiği yerdeki denetmenin bursunu kesip ülkeye göndermesinden anlaşılıyor ki denetmen Qing yönetimine

¹⁰ Hong, Guangdong'un Hua ilçesinden Hong Xiuquan'i (1814-1864) temsil eder; Yang, Guanxi Guipingli Yang Xiuqing'i (yaklaşık 1820-1856) temsil eder. Her ikisi de Taiping Cennet Krallığı'nın liderleridir. Önderlik ettikleri ordu saçlarını örmeden uzattı, “uzun saçlı” olarak bilindiler.

bağlılığını koruyan bir kişidir. Öğrenciler genel olarak Qing yönetimine karşı olduğu için bazı öğrencilerin Bay N'nin bu halinden rahatsız olması onu şaşırtmıştır.

"Birkaç gün içinde, insanlar bu denetmenin kendi örgüsünü de kesince kaçtı. Örgüsü kesilip gidenlerin arasından birisi devrimci bir asker olan Zou Rong'du,¹¹ o da bu sebeple tekrar yabancı öğrenci olmadı, Şangay'a döndü, sonra da hapisanede öldü. Sen de çoktan unuttun mu?" (Lu, 2015, s. 46)

Qing yönetiminin zayıfladığı dönemde insanlar artık kendi isteğiyle örgüsünü kesmese de askerler tarafından örgüler kesiliyordu. Ülkenin geleceği için önemli işler yapan Zou Rong'un bile örgüsünün kesilip cezalandırılması, sonra da hapisanede ölmesi üzerine unutulması Bay N'yi üzmüştür. Soru yöneltmek unutulmasını belirtmesi aslında toplumun, çekilen eziyetleri ne kadar çabuk unuttuğunu vurgulamaktadır.

"Birkaç yıl geçti, evimin durumu eskisi gibi olmadı, ufak da olsa yapacak işin yoksa açlığa mahkûmdun, Çin'e dönmekten başka çare yoktu. Şangay'a varır varmaz bir tane sahte örgü aldım, o zamanlar piyasa değeri iki yuandı¹², eve götürdüm. Annem hiçbir şey söylemediği gibi bir de başka insanlarla görüştü, hepsi ilk önce örgüyü inceledi, sahte olduğunu anlayana kadar beklediler, hep bir ağızdan alayla güldüler, beni baş kesme niyetinde olmakla suçladılar; aile üyelerinden biri dava açmaya hazırlandı, ama sonradan devrimcilerin ayaklanması ve başarılı olmasından korktuğu için durdu." (Lu, 2015, s. 46)

Geçim sıkıntısı sebebiyle eve dönmek zorunda kalan Bay N, ülkede hala süregelen örgü geleneğine uyum sağlamak için sahte bir örgü almak zorunda kalmıştır. Aile üyelerinin bile bu durumu alayla karşılması toplumun daha büyük tepkiler vereceğinin kanıtıdır. Gerçek örgüsü olmadığından onu isyancı olarak düşünmüşlerdir. Aile üyelerinden biri Bay N'yi cezalandırılması için şikâyet etmeye kalkışmıştır. Fakat çoktan zayıflayan Qing Hanedanlığının çökmesinden korkması ona bu hareketinde geri adım attırılmıştır. Buradan da devrimci kişilerin toplumda çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

"Sahte olanın gerçek kadar basit görünmediğini düşündüm, bu yüzden sahte örgüyü çıkarıp attım, takım elbise giyerek caddede yürüdüm." (Lu, 2015, s. 46)

Aile içinde gösterilen tepkilere rağmen Bay N cesaret göstererek hem örgüsüz hem takım elbiseyle dışarı çıkmış, tarafını belli etmiştir.

"Yol boyunca hem alay etme hem çıkışma sesleri vardı, bazıları arkamdan gelerek söylenmeye devam etti; "Bu deli fişek!" "Sahtekar şeytan!". (Lu, 2015, s. 46)

Dışarıda aldığı tepkiler hiç hafif değildir. Öyle ki Bay N kılık kıyafetindeki gösterdiği cesareti sebebiyle delilik ve şeytanlıkla suçlanmıştır.

¹¹ Zou Rong ve diğerleri gözetim altında yabancı öğrencilerin saç örgüsünü kestiği bir olay, Zhang Taiyang'ın yazdığı Zou Rong biyografisine göre: Zou Rong Japonya'da yabancı öğrenciyken, "ordu öğrenci gözetmeni Yao Jia'nın kişisel işleri vardı, Rong kapıda sıraya girenlerin arasından beş kişi seçti, örgülerin kesimi için bekleyen onlarca kişi vardı. Ne de olsa gizlice Şangay'a döneceğim."

¹² Çin para birimi

“Ben bu yüzden takım elbise giymedim, uzun gömlekle değiştirdim, onların söylemleri daha da kötüleşti.” (Lu, 2015, s. 46)

Bay N, toplumdaki gelen eleştiriler doğrultusunda dış görünüşünde bir değişikliğe gitmiş ve böylece toplumsal kabulü artırmayı hedeflemiştir. Ancak, her durumda eleştirilecek bir yön bulan kesimler bu değişimi de olumlu karşılamamış, aksine daha sert ve olumsuz tepkilerle yaklaşmışlardır. Bu durum, bireyin toplumun beklentilerine uyum sağlama çabalarının her zaman beklenen karşılığı görmeyebileceğini ve toplumsal yargıların çoğu zaman bireyin niyetinden bağımsız olarak şekillenebileceğini ortaya koymaktadır.

“Gün sona vardığında, elime bir baston çıkarıp aldım, çaresizce birkaç kez savurdum, onlar giderek söylenmeyi bıraktılar. Zar zor dövülmedikleri o önceki yere gittiler, yine söylendiler.” (Lu, 2015, s. 46)

Bay N, gün boyunca maruz kaldığı olumsuz tutum ve davranışlar nedeniyle derin bir çaresizlik duygusuna kapılmıştır. Sürekli eleştirilmekten ve toplumsal baskıya maruz kalmaktan yorulan Bay N, bu duruma daha fazla tahammül edemeyerek tepkisini fiziksel bir şiddetle ortaya koymuş; eline aldığı bir sopa ile kendisine yönelik eleştirileri susturmayı amaçlamıştır. Fakat gösterdiği bu şiddet içerikli tepkiyle bile insanları susturamamıştır.

“Bu olay beni çok kahrederdi, bugün bile hala zaman zaman hatırlarım. Yurtdışında okuduğum zamanlarda, sık sık gazetede yayınlanan, güney denizine ve Çin’e seyahat eden Dr. Bendo’yu¹³ görürdüm; bu doktor Çince ve Malayca’yı anlamazdı, ona “Dili anlamıyorsun, yolunu nasıl buluyorsun?” diye soruldu. Bastonu alıp dedi ki: “Bu onların söylediği gibi, hepsi anladı! Bu yüzden kaç gün o kadar kızgındım ki, aslında bilmeden kendi kendime yaptığımı bir tek Tanrı bilir, ayrıca onların hepsi anladı.” (Lu, 2015, s. 46)

Halkın bile böyle ağır tepkiler gösterdiği tabii ki sadece Bay N değildir. Bir araştırmacı olan Dr. Bendo bile yaptığı seyahatler sırasında pek çok eleştiriye maruz kalmıştır. Söylediği sözlerden, yapılanların gerçek anlamının ve değerinin bir gün herkes tarafından anlaşılacağı görülmektedir.

“Son Qing imparatoru Pu Yi’nin ilk yıllarında, yerel bir ortaokulda denetmenlik¹⁴ yaptım, iş arkadaşlarım yakın olma korkusundan kaçınırdı, bürokratlar sıkı olmama korkusuyla korunurdu, ben tüm gün buz deposunun içinde otururdum ya da infaz alanının yanında dikilirdim, aslında sebebi bir örgü eksikliğinden başka bir şey değil!” (Lu, 2015, s. 46)

Örgüsü olmasa da kişinin iş bulabilmesi mümkündür. Fakat halkın alışageldiği birtakım düşüncelerin değişmesi zaman almaktadır. Örgüsünün olmaması sebebiyle Bay N, denetmenlik yaptığı okulda iş arkadaşları tarafından ötekileştirilmiş ve dışlanmıştır.

¹³ Doktor Bendo tam adı Bendo Jinliu’dur (1866-1952), Japon Ormanlık akademisyenidir ve “Ağaçlandırma” kitabının yazarıdır.

¹⁴ Qing Hanedanlığının son dönemindeki okullarda öğrencilerin yönetiminden sorumlu olan çalışandır, genellikle öğretmenlik görevinde de bulunur.

"Bir gün, birkaç öğrenci aniden odama gelip girdi, dediler ki; "Efendim, biz örgümüzü keseceğiz." "Olmaz!" dedim. "Örgü varken mi iyi yokken mi iyi?" "Örgü yokken iyi..." "Nasıl olmaz dersin?" "Suçsuzsunuz, hala kesmediniz, biraz bekleyin." Bir şey demediler, dudaklarını sarkıtıp odadan çıktılar; ancak sonunda kestiler. (Lu, 2015, s. 46-47)

Yukarıdaki paragrafta Bay N ve öğrencileri arasında geçen kısa bir konuşmaya yer verilmiştir. Öğrenciler Mançu geleneğini sürdürmek istemeyen kişilerdir. Örgüsü olmamasından dolayı örgü kesmek hakkındaki görüşlerini öğretmenleri Bay N ile paylaşmışlardır. Örgüsüzken deneyimledikleri sebebiyle Bay N öğrencilerini örgülerini kesmemesi için ikna etmeye çalışmış fakat başarılı olamamıştır. Öğrencilerine söylediklerinden anlaşılmaktadır ki örgüsüz olan kişiler suçlu gözle görülmektedir.

"Ah, inanılmaz, insanların dili tutuldu; ben hiç bilmiyormuş gibi yapıyorum, kafası kazanmış olanlar ve pek çok örgülü birlikte konferans odasına girdiler." (Lu, 2015, s. 47)

Toplum, "örgülü" ve "örgüsüz" bireyler şeklinde belirgin biçimde kutuplaşmış olsa da, fikirsel çatışmalarına rağmen her iki grubun aynı konferans salonunda barışçıl bir şekilde bir araya gelmesi, kamuoyunda büyük bir şaşkınlık yaratmıştır. Zira gündelik yaşamda karşıt görüşten biriyle yolda karşılaşmak dahi olumsuz bakışlara neden olurken, böylesine zıt kutupların aynı fiziksel mekânda yan yana bulunabilmesi olağanüstü ve istisnai bir durum olarak değerlendirilmiştir. Bu olay, toplumsal ayrışmanın ne denli derinleştiğini gözler önüne serdiği kadar, aynı zamanda diyalog ve bir arada var olma ihtimalinin hâlâ tamamen yitirilmediğini de ima etmektedir.

"Ancak bu örgü kesme hastalığı yayıldı; üçüncü gün, Shifan okulunun öğrencileri de birden altı tane örgü kestiler, akşam altı öğrenci okuldan atıldı. Bu altı kişi, okulda kalamazdı, eve dönemezdi, ilk ulusal günden itibaren bir aydan daha fazla dayandılar, suçlu damgasından ancak kurtuldular." (Lu, 2015, s. 47)

Direnişe katılanların örgüsünü keserek gösterdiği tepkileri bir hastalığa benzetilmektedir. Yani Mançu geleneğine bağlılık göstermemek kötü görülmektedir. Hastalığın yayılmasıyla kastedilen direnişçilerin artmasıdır. Örgüsünü kesen öğrenciler okuldan atılmakla cezalandırılmıştır. Çin'de öğrenci yurtları genellikle okul kampüsü içerisindedir. Bu yüzden okuldan atılan öğrenciler yurttan kalamamaktadırlar. Fakat ulusal günden sonra cezalara ve eleştirilere katlanmaya devam eden öğrenciler suçlu olmaktan kurtulmuşlardır.

Bir tarafta örgüsü olmadığı halde çalışmasında bir engel olmayan insanlar varken diğer tarafta örgüsünü kestiği için suçlu damgası yiyen kişiler vardır. Bu farklı tavırlardan toplumun hala birlik olamadığı anlaşılmaktadır.

"Ben mi? Aynı, saltanatın ilk yılı kışın Pekin'e vardım, birkaç kez insanlar beni eleştirdi, sonradan beni eleştiren kişinin de polis tarafından örgüsü kesildi, başkaları tarafından tekrar hakarete uğramadım; ama ben ülkeye gitmedim." (Lu, 2015, s. 47)

Bay N bu paragrafta kendi durumunda bir değişiklik olmadığını söylemektedir. Çin'in günümüzdeki başkenti Pekin'de tepki görmüştür. Fakat oradaki yönetim de yenilikçi görüştedir

ki eleştiren kişinin örgüsü kesilmiştir. Bu olay insanları korkutmuştur. Örgüsünün kesilmesinden korkan veya çekinen kişiler örgüsü olmayan kişileri eleştirmeyi bırakmışlardır.

Bay N çok gururlu görünüyordu, aniden yüzü düştü:

“Şimdi siz idealistler, hem orada kadınların saçlarını kestğini söylediniz, hem de hiçbir kazancı olmayan ve acı çeken birçok insan ortaya çıkardınız!” (Lu, 2015, s. 47)

Eleştirilerin durulmasından mutluluk duyan Bay N'nin, saç sorunundan ötürü iş bulamayan, kazancı olmayan, eziyetlerden ötürü acı çeken insanları hatırlayınca yüzünün düşmesi, mutsuzluğunu anlatmaktadır. Bay N'nin “siz idealistler” diyerek hitap ettiği kesim, büyük ihtimalle *Yeni Kültür Hareketi* ya da *4 Mayıs* sonrası değişim yanlısı aydınlar ve reformist entelektüellerdir. Bu söylemde belirgin bir ironi ve öfke vardır. “Hiçbir kazancı olmayan ve acı çeken birçok insan ortaya çıkardınız” ifadesiyle Bay N, toplumsal dönüşüm projelerinin çoğu zaman halkın çıkarından çok uzak olduğunu, fakat acıyı sıradan bireylerin çektiğini belirtir.

“Şimdilerde saçını kestirmeyen kadın, bu yüzden okula gidemiyor ya da okuldan mı atılıyor?” (Lu, 2015, s. 47)

Bay N, eski dönemle yaşadığı dönemi kıyaslarken aynı zamanda kadın ve erkek ayrımına da değinmektedir. Çinlilerin eski geleneğinde kadın içeride erkek dışarıda kavramı vardır. Erkekler çalışmak için dışarı çıkarken, kadınlar evde ev işleriyle ilgilendiği için içeride kalmaktadır. Bu sebeple saç kesme geleneği daha çok erkeklerde görülürken, sonraki dönemlerde kadınların da dışarı çıkmaya başlamasıyla Bay N okulda kadınların saçlarıyla ilgili durumu sormaktadır. Aslında burada yönelttiği soru gerçek bir soru değildir. Qing Hanedanlığı döneminde öğrencilerin örgülerini kestikleri için okuldan atılmalarının ardındaki mantığı sorgulamakta; bu tür bir uygulamanın ne derece rasyonel, adil ya da eğitimle bağdaşır olduğunu dolaylı yoldan tartışmaya açmaktadır. Bu bağlamda soru, yalnızca tarihsel bir uygulamaya değil, aynı zamanda otoritenin bireysel özgürlükler üzerindeki müdahalesine yönelik bir eleştiri niteliği taşımaktadır.

“Reform nerede, silah orada : çalışma nerede, üretim orada.” (Lu, 2015, s. 47)

Yenilik adı altında yapılan hareketlerin savaflara neden olduğu, insanların birbirleriyle düşünsel düzeyde yaşadıkları bu ayrışmaların, çoğu zaman sadece entelektüel tartışmalarla sınırlı kalmadığı; giderek toplumsal tepkilere, hatta şiddet içeren eylemlere dönüştüğü söylenmek istenmiş olabilir. Çalışmanın sonucunda üretim olmasıyla kastedilmek istenen ise savunulan fikirde istikrarlı olunursa en sonunda bir sonuca ulaşılabileceğidir.

“Yine de kalıp, eş olmak için başkasıyla evlenip gitti: her şeyi unutup mutlu oldu, eğer Yi eşitlik ve özgürlüğü hatırlasaydı, ömür boyu acı çekecekti!” (Lu, 2015, s. 47)

Evlilik bir istek olmaktan çıkmış, birine eş olmak amacıyla yapılmış. Evlilik belki de bir kaçış olarak görülmektedir. Evlendikten sonra yaşadığı yerden ayrılmış olması her şeyi unutmada büyük bir önem taşımaktadır. Unutması sayesinde ancak mutluluğu yakalayabildiği anlamı çıkarılabilir. Eğer unutmasa, insanların çektiği eziyetleri, aşağılanmaları ve zorunda bırakıldıkları uygulamaları hatırlayacak ve aynı acıları hissetmeye devam edecektir.

"Alzhbashiev'in¹⁵ sözlerinden alıntılıyarak size sorayım: bu insanların torunlarına altın çağın doğuşunun sözünü verdiniz ama bu insanların kendisine ne verdiniz?" (Lu, 2015, s. 47)

İnsanlara gelecek nesilleri için vaatler verildiğini, bu şekilde ikna edildikleri görülmektedir. Altın çağ diye adlandırma yaptıkları gelecek, insanlarda her şeyin yolunda ve güzel olacağı, mükemmel bir dönem hissi uyandırmaktadır. Bu yüzden geleceğe umutla bakan birçok insan verilen sözlere inanmayı seçmiştir, yaptırımlara ya da yenilikçi hareketlere uyum sağlamışlardır. Fakat bu insanlar için hiçbir şey yapılmamıştır. Gelecek nesiller bahane edilerek, insanların duyguları sömürülerek ulaşılmak istenen yer için, bunca insan kullanılmıştır.

"Ah, yaratılış kılıcı Çin'in belkemiğine gelmezse, Çin sonsuza dek bu Çin olacak, saç asla kendisi değiştirmeyecek!" (Lu, 2015, s. 47)

Burada dile getirilen düşünce, Çinlilerin kökleşmiş geleneksel yapılar ve itaatkâr toplumsal tutumlar içinde sıkışıp kaldığına yönelik bir eleştiridir. Anlatıcı, bu durumdan kendi iradeleriyle çıkmalarının mümkün olmadığına inanmakta; köklü bir zihinsel dönüşümün ancak dışsal, yaptırım gücü yüksek ve hatta ilahi nitelikte bir otoritenin müdahalesiyle gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda, halkın mevcut düşünsel yapısının değişime dirençli olduğu ve ancak güçlü, yönlendirici bir otorite olmaksızın bu boyun eğme kültüründen kurtulamayacakları yönünde bir umutsuzluk ve hayal kırıklığı dile getirilmektedir.

"Ağzınızda zararsız diş olmamasına rağmen, dilencileri etkileyip öldürmek için, anlığınız iki kelime 'zehirli yılan' yazmakta neden ısrar ediyorsunuz?" (Lu, 2015, s. 47)

Ağızda bulunan zararlı dişlerle anlatılmak istenen; sözler, davranışlar ya da zorunda bırakılan uygulamalar olabilir ki dişlerin zararlı olarak görülmesinden anlaşılır ki bu davranışlar insanları kötü etkilemektedir. "Zehirli yılan" ibaresi, bu anlamda hem sembolik bir suçlama hem de toplumsal eleştiriyi temsil etmektedir. Bu cümle, güçlü bir retorik soru yapısıyla oluşturulmuş olup, açık bir eleştiri ve sarsıcı bir sorgulama içermektedir.

N konuştuğu tuhaflaştı, fakat duymak istemeyişimin ifadesini görünce hemen sustu, ayağa kalkıp şapkasını aldı. (Lu, 2015, s. 47)

Bay N'nin sözlerinden rahatsız olduğu için duymak istememektedir çünkü Bay N eskiden deneyimlediği, bizzat gördüğü kötü muamele ve insanların boşu boşuna eziyet görmesini eleştirmektedir. Bay N konuşmanın başında güzel şeylerden bahsetmesine rağmen sonradan hem sözleri çirkinleşmeye başlamış hem de konudan bağımsız farklı konuları tartışmaya başlamıştır. Bu da karşı tarafı rahatsız etmiştir. İfadesinden rahatsız olduğunu anlayınca ayaklanıp odadan ayrılmaya hazırlanmıştır.

Dedim ki, "Gidiyor musun?" (Lu, 2015, s. 47)

¹⁵ Rus bir romancıdır. Burada alıntılanan sözler için, "İşçi Swielhof" adlı kısa romanının dokuzuncu bölümüne bakınız.

Konuşulan konulardan rahatsız olmasına rağmen kibarlığını bırakmayıp Bay N'yi uğurluyor.

Cevap verdi, "Evet, yağmur yağacak." (Lu, 2015, s. 48)

Yağmurun yağacağını bir kesinliği yoktur. Gerçekten yağmur yağmayacak olabilir, gitmek için sadece bahane olarak kullanmak istemiş de olabilir. Çünkü sohbet esnasında sözlerin bir anda kesilip bitmesi için genellikle bir olay olur veya bir şeyin farkına varılır.

Sessizce onu kapıya kadar geçirdim. (Lu, 2015, s. 48)

Bay N'nin amacını fark ettiği için ya da gerçekten yağmur yağabileceği için sessiz kalmıştır. Konuşulan konulardan duyduğu rahatsızlık onun sessiz kalması, kalıp sohbet etmeye devam etmeleri hususunda ısrarcı olmaması için yeterlidir.

Şapkasını takıp dedi ki:

"Görüşmek üzere! Verdiğim rahatsızlığı başıyla lütfen, neyse ki yarın Ulusal Gün değil, unutulabiliriz." (Lu, 2015, s. 48)

Bay N'nin ve öykünün son sözü biraz mutlu biraz hüznüdür. O acılı, insanların zor zamanlar geçirdiği günler artık geride kaldığından ötürü buruk bir mutluluk duyulmaktadır. Ancak insanların öyle bir dönemi yaşamış olması ve bunun unutulması, yaşadıkları zamanın değerinin bilinmemesi üzücüdür. Bay N belki de karşısındakinin ilgisiz tavrını iğnelemek amacıyla böyle bir cümleyle veda etmiştir. Söz konusu konularda hemfikir olmadıklarının farkında olması, onu konuşma boyunca duygusal olarak yükseltmiş, bu yüzden de iğnelemeden ya da duyduğu hüznü yansıtmadan ayrılmak istememiştir. Bay N'nin şapkasını takması, yalnızca fiziksel bir hazırlık eylemi değildir; aynı zamanda sahneden çekilmenin, konuşmayı sonlandırmanın ve zihinsel yüzleşmeden kaçmanın da bir simgesidir. Bu hareketle karakter, sembolik olarak hafızanın kapısını kapatır ve unutmaya tercihiyle birlikte mekânı terk eder.

KAYNAKÇA

- Asia for Educators. (t.y.). *Lu Xun (1881–1936)*. Columbia University. Erişim tarihi: 17 Haziran 2025, https://afe.easia.columbia.edu/special/china_1900_luxun.htm
- Bekcan, U. (2017). Gönülsüz muhabbetten dostluğa: 1949 Çin devrimiyle birlikte Sovyetler Birliği-Çin Komünist Partisi/Çin Halk Cumhuriyeti ilişkilerinin değişen yüzü. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(26), 371–387.
- Cheng, C.-m. (1977). The impact of Japanese literary trends on modern Chinese writers. In M. Goldman (Ed.), *Modern Chinese literature in the May Fourth era* (pp. 71–95). Harvard University Press.
- Chou, E. S. (2007). "A Story about Hair": A curious mirror of Lu Xun's pre-Republican years. *The Journal of Asian Studies*, 66(2), 421–459. <https://www.jstor.org/stable/20203164>
- Dan, Y. (2016). *Çin Edebiyatı: Şarkılar Kitabı'ndan Günümüze Köklü Gelenek*. İstanbul: Analiz Basım Yayın.
- Forster, E. (2014). *The invention of the New Culture Movement in 1919* (Doktora tezi, University College London). Oxford University Research Archive. https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid%3A81342b7c-7015-4968-8c42-a6aff6e4eab8/files/m3a29382df5de68bba3d01cd08b9131e9?utm_source=chatgpt.com

- Hu, H. [胡慧]. (2020, 24 Kasım). 反思白话文运动 [Reflections on the Baihua Movement]. 华东师范大学图书馆. <https://lib.ecnu.edu.cn/msk/6e/26/c39260a486950/page.psp>
- Kalkır, N. (2021). Modern Çin edebiyatı öncülerinden Lu Xun'un "İlaç" adlı eserinin yorumlanması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(67), 1–11. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.738025>
- Keay, J. (2011). *Çin tarihi* (Çev. N. Kars Tayanç & D. Tayanç). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kement, F. (t.y.). 札记：周作人和茨威格的人道主义 [Notes: The humanism of Zhou Zuoren and Stefan Zweig]. <https://www.academia.edu/38117095>
- Kuo, M. (1967). *Commemorating Lu Hsun's Rebellious Spirit*. In *Commemorating Lu Hsun, Our Forerunner in the Cultural Revolution* (ss. 37–38). Peking: Foreign Languages Press.
- Leung, V. Y.-Y. (2019). *Coming of age in Hong Kong: A study of a Colonial Literary Field in the 1950s* (Doktora tezi, Johannes Gutenberg University of Mainz).
- Liu, Z. (2016). *Çin Edebiyatı 2*. Antalya: Likya Yayınları.
- Mair, V. H. (1991). *The Columbia History of Chinese Literature* (s. 743). New York: Columbia University Press.
- Mair, V. H. (2017, May 19). Hu Shih's "Eight don'ts". *Language Log*. <https://languagelog ldc.upenn.edu/nll/?p=30801>
- Masayuki, N. (2007). March 1 and May 4, 1919 in Korea, China and Japan: Toward an international history of East Asian independence movements. *The Asia-Pacific Journal: Japan Focus*(5). <https://apjif.org/Nishi-Masayuki/2560>
- Moran, B. (1999). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pan, G. J., & Wang, R. H. (Eds.). (2019). *Wu si zai Dong Nanya [五四在东南亚 / Five Four Movement in Southeast Asia]*. Global Publishing.
- Sayar, Y. (2022). "Bir Delinin Günlüğü": Çin tarihinde Lu Xun'u aramak. *Mecmua*, (14), 123–133. <https://doi.org/10.32579/mecmua.1161230>
- Ünal Chiang, G. (2016). *Çin Modern Edebiyatı Deneme Eserleri Seçkisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ünal Chiang, G. (2017). 4 Mayıs Hareketi ve Çin Edebiyatında Modernleşme: Modern Çin. *folklor/edebiyat*, 41–45.
- Wang, B. (2013). 白话文运动及其在中国现代文学中的地位 [The Baihuawen Movement and its Position in Modern Chinese Literature]. 新都书盟. <http://book.newdu.com/m/view.php?aid=28621&pageno=4>
- Xianyi, Y., & Yang, G. (1980). *Lu Xun selected works*. Pekin: Foreign Languages Press.
- Yılmaz, P. A. (2021). Lu Xun'un Delinin Güncesi adlı eserinde eleştiri unsuru olarak yamyamlık motifi. In M. Dündar & G. Kirilen (Eds.), *APAM Çin Çalışmaları – I* (ss. 219–227). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yolaç, S. (2016). *Herkes için Çin tarihi: Siyaset, Kültür ve Medeniyet*. Ankara: Olasılık Yayınları.
- Zarrow, P. (2012). *After Empire: The Conceptual Transformation of the Chinese State, 1885–1924*. Stanford: Stanford University Press.
- Zhou, C. Z. (2019). Siwu Yundong Xin Wenhua Daolun [四五运动新文化导论]. In Pan, G. J., & Wang, R. H. (Eds.), *Wu si zai Dong Nanya* (s. 8). Global Publishing.

EXPANDED SUMMARY

In contemporary Chinese literature, the subjects that writers have addressed while writing their works have also been the problems that society struggles with. In the work titled “The Story of Hair”, which is the main subject of this study, modern writer Lu Xun addressed the hair problem that Chinese society faced during and after the first “National Day” period with Mr. N’s monologue. In the story, the writer expressed his anger towards the rulers and revolutionaries who prioritized form through Mr. N’s words. With this work, Lu Xun reveals the mental and cultural transformation pains experienced by Chinese society during the modernization process through a symbolic narrative. This study analyzes the short story titled “The Story of Hair” in historical, cultural and literary contexts. The work reflects the identity problems, mental confusion and anger of the individual who is stuck between modernization and traditional values during China’s modernization process with an ironic and symbolic narrative. Considering the connection between literature and history, evaluating a literary work within the social and mental structure of the period is important both in understanding the author’s intention and in making inferences about the period. In the first part of the study, the social and political transformation experienced in China in the early 20th century, especially within the framework of the May 4th Movement, is summarized; then, Lu Xun's life, intellectual orientation and literary approach are evaluated. Rising on this historical and intellectual ground, "The Story of Hair" reflects not only a physical change with its narrative constructed around the hair motif, but also the contradictory relationship of the individual with the intellectual and social transformation. The character at the center of the story, Mr. N, is an introverted and contradictory person caught between the expectations of society and his individual indecisions. In the work, Mr. N's indecision about whether to cut his hair is constructed as a symbol of the individual's conflict with society, ideology and his own identity. Through the speech of the protagonist Mr. N, the formalist implementation of modernization is criticized, while the mental dullness and social insensitivity of the people are ironically questioned. An everyday detail such as a haircut symbolizes the superficial approach of Chinese society towards modernization and its identity crisis. Lu Xun harshly criticizes both the traditional structure and the lack of content in modernization attempts through rulers and revolutionaries who focus on form. The author suggests that reforms and revolutions will remain superficial unless they create a mental transformation, and that no real change can occur without the individual becoming a subject. He reveals that the story “The Story of Hair” is not only an individual narrative, but also a text that reflects the socio-cultural dynamics of the period. Lu Xun’s narrative, woven with symbols, makes visible the mental and social dilemmas that China faced during the modernization process. The study aims to shed light on the mental, social and cultural dilemmas that China faced during the modernization process through Lu Xun’s work; It also provides a framework for understanding the individual's positioning and reactions within historical conditions.